

POSTANOWIENIE

Dnia 5 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Elżbieta Karska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Janusz Nyczporuk

w sprawie z protestu L. L.

przeciwko ważności referendum ogólnokrajowego zarządzanego na dzień 15 października 2023 r.,

przy udziale Prokuratora Generalnego oraz Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 5 grudnia 2023 r.,

Pozostawia protest bez dalszego biegu.

UZASADNIENIE

L. L. wniosła protest wyborczy pismem z dnia 23 października 2023 r. Opisała, że głosowała w okręgu wyborczym nr [...] do Senatu RP i 31 do Sejmu RP, zaś głosowanie odbywało się na terenie szkoły ul. [...] w K.. Składająca protest opisała przebieg głosowania i zadane pytanie o to czy wydać wszystkie karty. W dalszej części pisma zawarła opis pomieszczenia, usytuowanie urn wyborczych oraz interwencję dokonaną pod numer [...], w której zgłosiła incydenty dotyczące przebiegu wyborów.

Wnosząca protestawnioskowała o unieważnienie wyniku wyborów i referendum oraz o pisemną odpowiedź.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jak wynika z art. 82 § 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2023 r. poz. 2408) przeciwko ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu lub wyborowi określonej osoby może być wniesiony protest z powodu:

1. dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, określonego w rozdziale XXXI Kodeksu karnego, mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wyników wyborów;
2. naruszenia przepisów Kodeksu dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, mającego wpływ na wynik wyborów.

Poza tym zgodnie z art. 241 § 3 Kodeksu wyborczego wnoszący protest powinien sformułować w nim zarzuty oraz przedstawić lub wskazać dowody, na których opiera swoje zarzuty. Analogicznie, z art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 851 oraz z 2023 r. poz. 497 i 1628), zwanej dalej „ustawą” wynika, że przeciwko ważności referendum może być wniesiony protest ze względu na zarzut dopuszczenia się przestępstwa przeciwko referendum lub naruszenia przepisów ustawy dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyniku referendum.

Poza tym zgodnie z art. 34 ust. 2 ustawy do warunków i trybu wnoszenia protestu oraz sposobu jego rozpatrywania i trybu podejmowania uchwały w tej sprawie przez Sąd Najwyższy stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu wyborczego.

Zgodnie z art. 17 ustawy, do działalności komisji obwodowych – odpowiadających za przeprowadzenie głosowania w obwodach wyborczych – oraz do zmian w ich składach stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu wyborczego. Jak z kolei wynika z art. 52 § 2 Kodeksu wyborczego po stwierdzeniu przez obwodową komisję wyborczą tożsamości osoby okazującej dokument ze zdjęciem, „wyborca otrzymuje od komisji kartę do głosowania właściwą dla przeprowadzanych wyborów”, opatrzoną jej pieczęcią. Wyborca potwierdza otrzymanie karty do głosowania własnym podpisem w przeznaczanej na to rubryce spisu wyborców.

Uwzględniając powyższe, mimo tego, że przepisy ustawy ani Kodeksu wyborczego nie określają szczegółowo sposobu postępowania przy wydawaniu kart do głosowania w wyborach, w których wybiera się więcej niż jeden organ (np. w wyborach do Sejmu i do Senatu i w wyborach do organów jednostek samorządu terytorialnego) oraz w przypadku przeprowadzenia referendum w tym samym dniu, w którym odbywają się wybory do Sejmu i do Senatu lub wybory Prezydenta Rzeczypospolitej albo wybory do Parlamentu Europejskiego, Państwowa Komisja Wyborcza w pkt. 49 wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w obwodach głosowania utworzonych w kraju w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz w referendum ogólnokrajowym zarządzonych na dzień 15 października 2023 r., stanowiących załącznik do uchwały nr 211/2023 Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 25 września 2023 r. (M.P. z 2023 r. poz. 1079, 1080, 1081 i 1110), zwanych dalej „wytycznymi”, wskazała, że „Wyborcy wydaje się po jednej karcie do głosowania w 1) wyborach do Sejmu; 2) wyborach do Senatu; 3) w referendum.”

Jedynie w przypadku, gdy wyborca podczas odbioru kart do głosowania sam odmówi przyjęcia jednej albo dwóch z nich, wydający karty członek komisji w rubryce spisu wyborców „Uwagi” miał obowiązek wpisać właściwą adnotację i nie wydawać karty (pkt. 50 wytycznych).

W związku z tym członkowie obwodowych komisji wyborczych nie powinni pytać o to, jakie karty do głosowania wydać wyborcy, lecz wydawać wszystkie karty do głosowania, tj. zarówno karty do głosowania w wyborach do Sejmu i do Senatu, jak też karty do głosowania w referendum.

Państwowa Komisja Wyborcza wyjaśniła, że w związku z docierającymi do niej w dniu głosowania skargami, że obwodowe komisje wyborcze pytały wyborców, które karty do głosowania wydać, pismem z dnia 15 października 2023 r. znak ZPOW. [...] kierowanym do okręgowych komisji wyborczych, poleciła niezwłocznie przekazać komisjom obwodowym, że działanie takie jest niedopuszczalne oraz, że mają one obowiązek postępować zgodnie z procedurą wydawania kart do głosowania określoną w pkt. 49-51 wytycznych. Państwowa Komisja Wyborcza ponownie przypomniła, że należy wskazać obwodowym komisjom wyborczym, że

to wyborca ma prawo odmówić przyjęcia którejś z kart do głosowania, natomiast komisja obwodowa nie może pytać, które karty wydać. Zgodnie z art. 161 § 1 Kodeksu wyborczego wytyczne Państwowej Komisji Wyborczej są wiążące dla obwodowych komisji wyborczych.

Sąd Najwyższy odnosząc się do przedstawionych zarzutów stwierdza, że jeżeli obwodowe komisje wyborcze pytały o to, ile kart wydać wyborcy, to doszło do naruszenia procedury określonej w wytycznych. Wnoszący protesty nie przedstawili jednak faktycznych dowodów, ani nawet nie uprawdopodobnili, że wskazane przez nich opisy zdarzeń, o ile w rzeczywistości miały miejsce, wywarły wpływ na wynik referendum, a tym bardziej wyborów. Sąd Najwyższy podkreśla bowiem, że wnoszący protesty nie wskazali chociażby, że oni sami nie otrzymali karty do głosowania w referendum lub kart tych nie otrzymały osoby przebywające w lokalu wyborczym w tym samym czasie co oni. Wiedza wnoszących protesty na temat zdarzeń, jak sami niejednokrotnie wskazują, oparta jest przede wszystkim na doniesieniach z serwisów społecznościowych, komentarzy w nich zamieszczanych, czy z relacji medialnych.

W postanowieniu z dnia 14 listopada 2023 r. sygn. akt I NSWR 775/23, Sąd Najwyższy w analogicznej sprawie pozostawił protest bez dalszego biegu. W uzasadnieniu Sąd Najwyższy wskazał m.in., że *„Konstrukcyjnym warunkiem protestu wyborczego jest zatem takie sformułowanie zarzutów popełnienia konkretnych przestępstw lub naruszeń ustawy o referendum ogólnokrajowym dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyniku referendum, które poparte są dowodami, a nadto wykazują naruszenie własnego, konkretnego, rzeczywistego i aktualnego interesu protestującego. Przedmiotem protestu nie mogą być zarzuty abstrakcyjne, hipotetyczne, dotyczące innych osób, bliżej nieokreślone, niezwiązane ściśle z sytuacją prawną protestującego (...). Odnosząc powyższe do niniejszego protestu, Sąd Najwyższy stwierdza, że wnoszący protest ograniczył się do ogólnych i niesprecyzowanych – w istocie abstrakcyjnych zarzutów, że w lokalach obwodowych komisji wyborczych nie wydawano kart referendalnych, pytano biorących udział w referendum o liczbę wydania kart (...).”*

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji, pozostawiając protest bez dalszego biegu z uwagi na niesformułowanie w nim

zarzutów, które nawiązywałyby do określonych w art. 33 ust. 1 ustawy w związku z art. 241 § 3 i art. 243 § 1 Kodeksu wyborczego podstaw jego wniesienia, tj. z powodu niespełnienia ustawowego wymogu, polegającego na konieczności wskazania, że zarzucane naruszenia prawa miały wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wyników referendum, a przede wszystkim na nieprzedstawieniu oraz niewskazaniu przez wnoszącą protest dowodów, na których opiera swoje zarzuty.

[SOP]

(r.g.)